

DIŞ EKONOMİK HABERLER

- √ Yatırımcılar Türkiye'ye Sıcak Bakıyor
- √ Bush'un Yeni Dönemdeki Gündemi Dolar
- √ ABD'ye Yabancı Sermaye Akımı Devam Edecek mi?
- √ Vergi Affı ABD'ye Sermaye Çekecek
- √ Avrupa Birliği Vergi İndirimleri İle Yatırım Çekme Çabasındadır
- √ Brüksel Ekonomiyi Masaya Yatırıyor
- √ Barosso Vergi Rekabeti Konusunda Kararlı
- √ Devlet Yardımlarında Değişiklik Önerisi AB'nin Büyük Ortaklarını Kızdıracak Gibi
- √ İspanya AB Anayasasını Oyluyor
- √ Citigroup'un Başlı Avrupa'da da Dertte
- √ Çin Ekonomisi Frenlenemiyor
- √ Rusya Vergi Soruşturmasını Yavaşlatmaya Hazırlanıyor
- √ ABD ve Avrupa Birliği'nde Enerji Kaygısı
- √ Yeni Bir Enerji Şoku

Yatırımcılar Türkiye'ye Sıcak Bakıyor

Ekonomideki olumlu tabloda önemli katkısı bulunan AB süreci ve yüksek reel faizler aynı zamanda en önemli risk unsurları.

Yatırımcıların Türkiye ekonomisine ilişkin olumlu beklentileri bu ülkeyi Avrupa'nın yeni *convergence play** unsuru haline getirebilir.

Türkiye, iki haneli faiz oranları ve Avrupa Birliğine üyelik konusundaki kararlılığı ile yıllar öncesinin İtalya ve İspanyasını, yakın geçmişin Polonya ve Macaristan'ını hatırlatıyor.

Ülkenin İMKB Ulusal 100 Endeksi bu yıl içinde yüzde 8 artış kaydederken 2003 yılının başından itibaren ülke parası cinsinden artış yüzde 161 oldu.

Aslında Türkiye, üyelik müzakerelerine İtalya ve Polonya'dan daha olumsuz şartlarda başlıyor. Uluslararası derecelendirme kuruluşu Fitch'in ülke puanını BB-'ye yükseltmesine rağmen Türkiye hala yatırım yapılabilir düzeyin altında yer alıyor. Ancak uzmanlar yatırımcıların ülkeye ilgisinin yoğun olduğunu ve 2001 krizinin ardından ekonominin hızla toparlandığını kaydediyorlar. Gecelik faiz oranları yüzde 17 ile Avrupa ve Amerika standartlarının üzerinde olmakla birlikte bu yılın sonuna kadar yüzde 13'e ve 2006 sonu itibarıyla yüzde 10'a gerilemesi bekleniyor. Enflasyon, son otuz yıldır ilk kez tek haneli rakamlara gerileyerek geçen yıl yüzde 9.3 oldu. Büyüme rakamlarına ilişkin tahminler de oldukça olumlu.

Morgan Stanley ekonomisti Serhan Çevik, Türkiye'nin 2007 yılının sonuna kadar Maastricht kriterlerini karşılayabilecek konumda olacağını kaydediyor. On yıldan uzun bir süre önce belirlenen Maastricht kriterleri, bütçe açığının GSYİH'nın yüzde 3'ünün altında olmasını ve kamu borçlarının GSYİH'nın yüzde 60'ını geçmemesini öngörüyor.

Tüm bu olumlu görünüme rağmen Türkiye'nin AB üyeliği zaman alırken ülkenin euro alanı üyeliği için daha da fazla beklemesi gerekecek. Ekim ayında başlayacak olan müzakerelerin Kıbrıs nedeni ile sık sık tıkanması bekleniyor. Müzakereler başarıyla sonuçlansa bile Birlik üyeliğinin on yıldan önce gerçekleşmesi beklenmiyor.

Türkiye'nin AB üyeliği yolunda karşılaşılabileceği risklerin başında politik ortamın gerginleşmesi sayılırken bir diğer risk faktörü olarak faiz oranları tek haneli rakamlara geriledikten sonra yatırımcıların Türkiye'ye ilgisinin azalması ihtimali gösteriliyor. Ülkenin karşı karşıya olduğu mali sıkıntıların yanısıra komşu ülke Irak'taki istikrarsızlığın da ekonomiye zarar verebileceği tahmin ediliyor.

Türk hükümetinin yakın geçmişte paradan altı sıfırı atması, ülkeye Avrupa'da çeşitli para birimleri üzerinden çıkarılan eurobond piyasasının kapılarını açtı. YTL üzerinden eurobondlar, Avrupa genelinde Güney Afrika rand'ı, Yeni Zelanda doları gibi para birimleri üzerinden tahvillere ilgi gösteren yatırımcıları ve fon yöneticilerini hedef alıyor.

(Wall Street Journal, 31 Ocak)

Bush'un Yeni Dönemdeki Gündemi Dolar

Dünya ülkeleri ABD'den doların düşüşünü durdurmasını isterken özellikle Avrupa ABD'nin bu durumdan memnun olduğu inancında. Dolar ve genelde ABD ekonomisi ile

---

* Çevirenin notu: Convergence Play (uyum oyunu), bir noktada birleşme, yaklaşma çabası. Burada Türkiye ile AB üyesi ülkeler arasında ekonomi ve diğer alanlardaki farklılıkların azalarak yaklaşma sağlanması anlamında kullanılmaktadır.

ilgili belirsizlik ve endişelere rağmen yabancı yatırımcıların ABD'ye yatırımları sürüyor.

ABD'nin George W.Bush'un iktidardaki birinci döneminde dış politika gündemini terörizm ve savaş belirlemiştir. ABD Başkanlığına ikinci kez seçilen Bush'un bu dönem gündeminin en önemli konusunun doların değer kaybının dünya ekonomileri üzerinde yarattığı etki ve muhtemel parasal kriz olacağı tahmin ediliyor.

Doların değer kaybı, şimdiden Irak savaşı kadar belirgin olmasa da onun kadar derin gerilim konusu olmuş durumda. Başta Avrupa olmak üzere dünya genelinde doların değeri ile ilgili olarak ABD'nin üzerine düşen görevi yerine getirmesi yönünde talepler ileri sürülüyor. Bu konuda Bush'un ikinci dönem için yemin töreni öncesinde bir açıklama yapan Hazine Bakanı John Snow, bütçe açıklarının önemini bilincinde olduklarını kaydederek Bush'un önümüzdeki ay Kongreye sunacağı sıkı bütçenin yabancı yatırımcılar ve mali piyasaları rahatlatacağını ileri sürdü.

Ancak analistler, küresel yatırımcıların Bush'un harcamaları kısma niyetinde olmadığına inanırlarsa bu durumda dolarda meydana gelen yeni değer kayıplarının gerilimi yükseltmekle kalmayıp ABD içinde cari açığı finanse etmek üzere yabancıları cezbetmek için faiz oranlarının daha da yukarı çekilebileceğini kaydediyorlar.

Buna karşılık birçok uzman, doların değerindeki yeni düşüşlerin ılımlı ve aşamalı olacağı ve krize yol açmayacağına inanıyor. Amerikan hükümeti yetkilileri ve bazı ekonomistler, rekor seviyelere ulaşan Amerikan cari açıklarının endişe verici olmadığını kaydederken Asya ve Avrupa genelinde Bush'un ekonomi uzmanlarının bu konuyu çözmek için adım atmayacağından endişe duyuluyor. Avrupalı politikacılar, Amerikalı yetkililerin güçlü dolardan yana olduklarına ilişkin açıklamalarına karşın Amerika'nın zayıf doların getirilerinden memnun olduğu inancında. Buna karşılık ABD Hazine Bakanı Snow, Avrupa ve Asya'yı kendi başarısızlıklarına günah keçisi olarak ABD'yi seçmekle suçluyor.

Şimdi dikkatler önümüzdeki günlerde Kongre'ye sunulacak olan bütçe üzerinde yoğunlaşmış bulunuyor. Bush'un cari açıklar ve bütçe açıkları konusuna çözüm getirme niyetinde olup olmadığını gösterecek olan bütçe, ABD'ye yönelik yabancı yatırımların devam edip etmeyeceğini de belirleyecek. Piyasalarda Bush'un Irak savaşının finansmanı, askeri harcamalar ve sosyal güvenlik reformu konularını bütçe açıklarının önüne koyacağı endişesi olmasına rağmen yabancı yatırımcılar Amerikan hisseleri almaya devam ediyorlar.

ABD'nin açıkları ve doların değer kaybı ile ilgili tartışmaların yanısıra dünya genelinde Amerika'nın liderlik vasfı da tartışılmaya başladı. Bush'un ülke ekonomisinden ziyade Irak savaşı ve dış politikaya yönelmesi nedeniyle bir dönem Amerika'nın en etkili kurumlarından olan Hazinesinin bugün giderek etkisini kaybetmeye başladığı gözlenirken bu durumun Amerika'nın Asya üzerindeki ekonomik etkisini de zayıflattığı düşünülüyor.

(Int'l Herald Tribune, 26 Ocak)

ABD'ye Yabancı Sermaye Akımı Devam Edecek mi?

Geçtiğimiz yılın Kasım ayında ABD'ye yönelik yabancı yatırımların tutarı 81 milyar doları bularak zayıf dolar ve yüksek faiz oranlarına ilişkin endişelerin rahatlamasına neden olmuştu.

Ancak analistler ve yabancı yatırımcılar bu akımın devam edeceğinden emin değiller. Hatta Kasım ayı rakamlarının ulaşılabilir en yüksek yatırım rakamı olduğu tahmin ediliyor. Kasım ayının net yatırım rakamları, özellikle Ekim ayında son bir yılın en düşük yabancı yatırım rakamının (48 milyar dolar) arkasından geldiği için de daha büyük bir ilgi gördü. Yabancı yatırımcılar Ekim ayna kadar ABD hisselerini ellerinden çıkarırken Başkanlık seçiminin ardından oluşan güven ortamı, yabancıların tekrar net alıcı durumuna gelmelerine neden oldu.

Kasım ayında ABD'ye yönelik yabancı yatırımlarda Asya Merkez Bankaları dikkat çekiyor. Asya ülkeleri Merkez Bankalarının bu dönemde yaklaşık 28 milyon dolarlık ABD hazine bonosu satın aldığı tahmin ediliyor.

Bu arada yabancı Merkez Bankalarının ABD hazine bonosu alımları, uzun süredir düşük seyreden doları destekliyor. Ancak ABD ticaret açığının rekor düzeylere ulaşması, doların tüm desteklere rağmen tutarlı bir iyileşme göstermemesi ve ABD borsalarının karlılık rakamlarındaki iyileşmeye beklenen tepkiyi vermemesi gibi nedenlerden dolayı yabancı yatırım akımının geleceği belirsiz görülüyor.

American Capital Management Stratejisti Joseph Quinlan, Kasım rakamlarının ABD'ye yönelik sermaye akımlarında zirve olduğunu ileri sürerken bundan sonraki dönemler için yabancı alımlarının aylık 50 milyar dolar civarında olacağını tahmin ediyor.

Genel olarak yabancı yatırım akımı rakamlarının özellikle Ekim-Kasım ayları arasında değişkenlik gösterdiği ileri sürülmekle birlikte doların euro karşısında yüzde 4.1, yen karşısında yüzde 3.3 değer kaybettiği Kasım ayında neden bu kadar güçlü bir yatırım akımının gerçekleştiği merak konusu.

Konu hakkında çeşitli çevrelerden farklı yorumlar yapılıyor. Bazı ekonomistler birçok yabancı yatırımcının doların değer kaybı ihtimaline karşı türev piyasası ve diğer mali araçlar vasıtasıyla önlem alarak doların değerindeki değişimlerden etkilenmeden ABD hisse senetleri ve tahvilleri üzerine yatırım yapma yoluna gittiğini ileri sürüyorlar. Bu durumda doların değerinin düşük olması yatırımcıları etkilemiyor.

Kasım ayındaki yüksek yabancı yatırıma ilişkin bir diğer açıklama da ABD seçimlerinde iş dünyasından yana tavırlarıyla bilinen George W.Bush'un zaferinin özellikle Avrupa'da ABD tahvil ve hisse senetlerine olan ilgiyi güçlendirdiği yönünde. Bu görüşü paylaşanlar, seçim sonuçlarına ek olarak 55 dolardan 45 dolara gerileyen petrol fiyatını ve doların değer kaybının yurtdışı ile bağlantılı iş yapan ABD firmalarının karları üzerindeki olumlu etkisini de yabancı yatırım akımındaki artışın nedenleri olarak görüyorlar.

Yukarıdaki etkiler, Asya açısından da geçerli. Asya merkez bankaları, kendi döviz kurlarının istikrarını sağlamak için sürekli ABD hazine bonosu aldıklarından ABD tahvillerinin en büyük alıcısı konumundalar.

En yüksek dolara endeksli rezervlere sahip olan Japonya Merkez Bankası, Mart ayından beri döviz piyasalarına müdahale etmediğinden Kasım ayında ABD'de yaşanan yoğun yabancı sermaye akımında rol oynamasa da Japon yatırımcılar, bu akıma dahil oldu. ABD hisselerinin ülkelerindeki her türlü yatırımdan daha karlı olduğunu gören Japon yatırımcılar, bu hisselerle yöneldiler.

Güney Kore'ye gelince, ülkenin en büyük bankalarının yetkilileri, müşterilerinin çoğunun ülke ekonomisinin geleceği konusunda iyimser olmadığından ABD hisse senetleri ve tahvillerine yöneldiğini ileri sürüyorlar.

Ancak Asya'da da birçok gözlemci ABD'ye yönelik yatırımlarda Kasım ayında görülen artışın sürdürülebilir bir trend olmadığı görüşünde. Asya ekonomilerinin 2005 yılında yaklaşık olarak yüzde 5-6 büyümesi bekleniyor. Bu rakam geçen yıla göre düşük olmakla birlikte yine de Avrupa ve ABD'nin üzerinde. Bu tahminler, Asyalılar açısından ülke içinde yatırımı daha cazip kılıyor.

(Wall Street Journal, 26 Ocak)

Vergi Affi ABD'ye Sermaye Çekecek

ABD'de çokuluslu şirketlere yönelik vergi affının önümüzdeki aylarda ülkeye yaklaşık 100 milyar dolar tutarında yabancı döviz girmesine neden olması bekleniyor. Amerikan İstihdam Yaratma Yasası çerçevesinde uygulanan vergi indirimlerinin yol açtığı nakit akışının doları destekleyeceği kaydediliyor.

Vergi affı, firmalar daha düşük vergi uygulanan ülkelerde yaptıkları yatırımlar sonucu elde ettikleri ve daha önce ABD içinde kullanamadıkları karları kullanmalarına olanak tanıyor. Yeni uygulama ile şirketler, yurtdışında elde ettikleri karları ABD'ye getirmeleri karşılığında normal oran olan yüzde 20-25 yerine yüzde 5.25 gibi düşük bir vergi ödeyecekler.

(Financial Times, 31 Ocak)

Avrupa Birliği Vergi İndirimleri İle Yatırım Çekme Çabasında

Avrupa ülkeleri, yabancı yatırımı çekmek amacıyla vergi indirimlerine yönelirken bu eğilim ABD'nin de kendisini aynı yolu izlemek zorunda hissetmesine neden oluyor.

İrlanda'nın 2000-2003 yıllarında kurumlar vergisini yüzde 24'ten yüzde 12.5'e indirmesinin ardından diğer ülkeler de daha düşük vergi oranları uygulamaya başladılar. Avrupa ülkeleri oranları düşürmenin yanı sıra vergi sistemlerini basitleştirme eğilimindedir.

Geçtiğimiz birkaç yıl içinde İrlanda'yı takiben Avusturya, Finlandiya, Portekiz, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Lüksemburg, Hollanda ve Belçika kurumlar vergisi oranlarında indirime giderken Birliğin en yüksek vergi oranına sahip üyesi Almanya da altı yıl öncesinde yüzde 56 olan kurumlar vergisi oranını geçtiğimiz yıl yüzde 38.3'e indirdi.

Almanya'nın da indirime gitmesi ile ABD'nin standart oranı (yüzde 40) tüm Avrupa ülkelerinin üzerinde kaldı. Birçok ABD firması daha az vergi ödemek için ülkenin karmaşık vergi kanunlarındaki boşluklardan faydalanma yoluna gidiyor. Ayrıca düşük vergi oranları, ABD'li firmaların yatırım yapmak için Avrupa'yı kendi ülkesine tercih etmesine neden oluyor.

Avrupa'daki vergi indirimleri eğilimi, geçen yıl gerçekleşen ve on ülkeyi kapsayan genişleme ile birlikte hız kazandı. Yeni üyeler, düşük vergi oranları ile yoğun bir yatırım akımına ev sahipliği yapıyorlar. Örneğin eski bir Doğu Avrupa ülkesi olan Polonya'nın, geçen yıl kurumlar vergisi oranını yüzde 27'den yüzde 19'a indirmesinin ardından dünyanın önde

gelen otomotiv parçaları üreticilerinden olan Delphi Corp. faaliyetlerinin büyük bir kısmını bu ülkeye taşıdı. Avrupa'da yatırıma yönelen diğer Amerikan firmaları arasında Amazon.com, eBay Inc., Hewlett-Packard Co., Kellogg Co. yer alıyor.

Avrupa'da kurumlar vergisi indirimi yapan son ülke olan Hollanda, ABD'nin en önemli ticaret ortaklarının başında geliyor ve Amerikan firmaları bu ülkeye yıllık 180 milyar dolardan fazla yatırım yapıyorlar. Geçen hafta kurumlar vergisinde indirim giden Hollanda'nın 2007 yılında bir indirim daha yapması bekleniyor.

Bazı çevrelerde vergi rekabetinin vergi cennetlerine bahane teşkil ettiği ileri sürülüyor. European Policy Center'den Guillaume Durand, örneğin İrlanda'da vergilenen karların tümünün İrlanda'da elde edilmediğini kaydederken sermayenin ABD'de Avrupa'dan daha yüksek vergilendirildiğini, ancak işgücü ve tüketim vergilerinin ise ABD'de Avrupa'dan düşük olduğunu belirtiyor.

Kurumlar vergisine ilişkin tartışmalar, şirketlerin genel vergi gelirleri içindeki payının da ne kadar düşük olduğunu gözler önüne seriyor. Birçok Avrupa ülkesinde şirketlerin ödedikleri vergiler tüm vergilerin yüzde 5-10'unu oluşturuyor. ABD'de kurumlar vergisinin tüm vergi gelirleri içindeki payı yüzde 8.

Kurumlar vergisi tartışmaları açısından bir diğer önemli konu da birçok şirketin ödemesi gerektiğinden az vergi ödemesini sağlayan yasal boşluklar. Bu nedenle verginin oranı kadar vergilendirilen unsurların da önemli olduğu ileri sürülüyor. Bu anlamda 2001 yılında ABD'de kurumlar vergisinin GSYİH'ya oranının yüzde 2'nin altında olduğu bildirilerek vergi oranları daha yüksek olsa da toplanan verginin GSYİH'ya oranı açısından Amerika'nın Avrupa ile rekabet edebilecek konumda olduğu iddia ediliyor. ABD'de yüksek vergi oranlarına karşılık gelirden yapılan indirimler ve diğer düzenlemeler hesaba katıldığında efektif vergi geliri Avrupa'daki düşük oranlı vergi gelirine yakın miktarda olabiliyor. Yapılan araştırmalar, Avrupa'da vergi oranlarında yapılan indirimin karşılanması için gelirin bir kısmının vergiden düşülmesi (deduction) gibi bazı düzenlemelerden vazgeçildiğini ortaya koyuyor. Böylece Avrupalı hükümetler, aslında oranlarda indirim yapılmasa elde edecekleri geliri indirimden sonra da elde ediyorlar. Ancak yine de şirketler açısından düşük ve düz vergi oranları daha cazip görünüyor.

Avrupa'da yapılan vergi indirimleri, Bush yönetimi tarafından dikkatle izleniyor ve takdir ediliyor. Geçtiğimiz yıl Kasım ayında ABD Hazine Bakanı John Snow, Londra'da yaptığı bir konuşmada İrlanda hükümetini yaptığı vergi indirimlerinden dolayı kutladığını kaydetmişti. Önümüzdeki günlerde de Bush, yüzde 19 kurumlar vergisi oranı uygulayan Slovakya'ya ziyaret edecek.

ABD'deki son büyük kurumlar vergisi indirimi 1986 yılında gerçekleşmişti. O günden beri Amerikan vergi kanunlarında değişiklikler gelir mahsupları ve vergi sığınakları şeklinde oluyor. Ülke genelinde etkili iş çevreleri hükümete, Avrupa'daki gibi vergi indirimlerine yönelmesi konusunda baskı uyguluyor.

(Wall Street Journal, 28 Ocak)

Brüksel Ekonomiyi Masaya Yatırıyor

Bütçe açıkları, kamu borçlarının yüksekliği, durgunluk ve yeni istihdam eksikliği AB ekonomilerinin öncelikli sorunları olmaya devam ediyor.

Avrupa Komisyonu'nun hazırladığı “Yıllık Ekonomik Rapor” Birliğin ekonomik faaliyetlerine ilişkin değerlendirmelere yer verirken özellikle üretim artışındaki durgunluk, araştırmaya yeteri kadar kaynak ayrılmaması ve istihdam yaratma konusundaki eksikliklerin altını çiziyor.

Raporda ayrıca Birlik üyesi birçok ülkenin bütçe açıklarını azaltmak konusunda başarısız olduğu belirtilerek kamu borç düzeyinin düşürülmesi konusunda kayda değer bir ilerleme sağlanamadığına dikkat çekiliyor.

Raporda dikkat çeken diğer konular;

- 25 üye ülkenin dokuzu 2004 yılında GSYİH'nin yüzde 3'ü oranındaki bütçe açığı sınırını aşmış bulunuyor.
- Kamu borçlarının GSYİH'nin yüzde 60'ının altına çekilmesi yönünde herhangi bir ilerleme kaydedilmedi.
- Özellikle teknolojiye yapılan yatırımın yetersiz kalması nedeniyle 2000 yılından beri verimlilik artışı düşük seyrediyor. 2003 yılında İtalya, Hollanda ve Portekiz'de verimlilik büyümesi negatif oldu.
- Mali hizmetlerde Tek Pazar konusunda ilerleme görülmekle birlikte bazı ülkeler tek pazar kurallarını diğer alanlara uygulamak konusunda yetersiz kalıyorlar.
- Yoksullukla mücadele ve sosyal dışlanmışlık konularında sınırlı bir ilerleme kaydedilirken çevre ile ilgili konularda daha olumlu gelişmeler gözlemlendi.

Raporda Belçika, Danimarka, Finlandiya, Hollanda ve İngiltere'deki reform çalışmalarının başarılı bulunduğu kaydediliyor.

(Financial Times, 26 Ocak)

Barosso Vergi Rekabeti Konusunda Kararlı

İstihdam ve büyümeyi gündeminin en önemli maddeleri olarak belirleyen yeni AB Komisyonu başkanı tüm üye ülkeler için geçerli asgari bir kurumlar vergisi oranı belirlenmesi fikrine karşı çıkıyor. Komisyon Başkanının hizmetlerin serbest dolaşımı ile ilgili planının ise şimdiden büyük tartışmalara neden olacağı anlaşılıyor.

Avrupa Komisyonu'nun yeni Başkanı José Manuel Barosso, ekonomik hedeflerinin başında rekabeti güçlendirerek daha fazla büyüme ve istihdam yaratılması, teknolojik buluşların desteklenmesi ve AB üyesi ülkelerin istihdam piyasalarının daha esnek hale getirilmesi olduğunu açıkladı.

Barosso'nun gündemindeki bir diğer önemli konu da vergi politikaları ile ilgili. Barosso, üye ülkelerin ulusal vergi politikalarının sınırlanması ve AB üyesi ülkeler için tek bir minimum kurumlar vergisi oranı belirlenmesine karşı. Barosso, Dünya Ekonomik Forumu sırasında yaptığı açıklamada bazı ülkelerin vergi harmonizasyonunu diğer ülkelerin aleyhine kullanmasının kabul edilemeyeceğini belirtti.

Komisyon Başkanının bu şekilde vergi rekabetini desteklemesi geçen yıl yeni AB üyesi ülkeleri “vergi dampingi” yapmakla suçlayan Almanya Başbakanı Gerhard Schröder'i karşısına almasına yol açacak. Vergi rekabetinin karşısında olan Fransa da Barosso'nun

yaklaşımından rahatsızlık duyuyor. Ancak Barosso, güçlü ve bağımsız bir yönetim sergilemek konusunda kararlı görünüyor.

Barosso Başkanlığındaki Komisyonun önünde serbest piyasa konusunda ciddi politik engeller mevcut. İşgücü piyasaları ve emeklilik sistemleri gibi ekonomik açıdan çok önemli alanlarda söz sahibi olan ulusal hükümetler, bu alanlardaki değişikliklere çok sıcak bakmıyorlar. Bu da Barosso'nun yapmayı hedeflediği değişikliklerin önünü tıkayacak gibi görünüyor.

Avrupa'da sol kesim büyük ölçüde piyasaların daha fazla serbestleştirilmesine karşı. Solda bunun Avrupa'nın daha güçlü bir sosyal güvenlik sistemi hedefine ters düşeceği inancı hakim. Ancak yeni Komisyon olaylara farklı açıdan yaklaşıyor. Sanayi ve Ticaret Komiseri Gunther Verhaugen, Avrupa'nın sosyal ve çevresel politikalarını finanse edebilmek için daha fazla rekabete dayalı bir piyasa ekonomisine ihtiyacı olduğunu ileri sürüyor.

Barossonun planları Parlamentonun hem sağ hem de sol kanadı tarafından memnuniyetsizlikle karşılanırken gerek Komisyon Başkanı Barosso, gerekse bir Alman sosyal demokrat olan Ticaret Komiseri Verheugen Avrupa'da sol veya sağ yaklaşımdan değil reformist yaklaşımdan yana olduklarını kaydediyorlar.

Barosso'nun önündeki en büyük sorun değişikliklerin kabul ettirilmesini sağlamak. Barosso, Komisyonun tek pazarı hizmetler sektörüne de taşıyarak derinleştirebileceğini kaydediyor. Bu alanda ulusal bürokratik kurallar serbest ticarete engel teşkil ediyor.

Barosso'nun hizmetlerin serbest dolaşımı ile ilgili planına en büyük tepki Fransa'dan geldi. Fransa Başbakanı Jean-Pierre Raffarin, avukatlar, mimarlar, doktorlar ve diğer serbest meslek gruplarının Avrupa Birliği üyesi 25 ülke sınırları içinde serbest dolaşımını sağlayacak hizmetler tek pazarı planını kesinlikle desteklemeyeceklerini açıkladı. Her ne kadar Fransa Başbakanı hizmetlerin serbest dolaşımı planına şiddetle karşı çıksa da Komisyon Başkanı Barosso ise konuyu önümüzdeki aylarda Fransız yetkililerle görüşeceği açıklamasını yaptı.

Barosso'nun 2 Şubat Çarşamba günü Avrupa Parlamentosuna sunduğu planının en önemli konularından birinin hizmetlerin serbest dolaşımına ilişkin plan olduğu kaydediliyor. Birlik içinde gıda, giyim ve diğer ürünler serbest dolaşırken Avrupa ekonomisinin yüzde 70'i gibi büyük bir payını oluşturan hizmetlerin üye ülkeler arasında serbest dolaşımı şu an mümkün değil.

Hizmetlere ilişkin yasal düzenleme, Komisyonun Avrupa ekonomisinin işleyişini düzenleyebildiği sayılı alanlardan biri. İstihdam piyasası kurallarının değiştirilmesi gibi diğer alanlarda Komisyon ulusal hükümetleri sadece değişiklikleri hayata geçirme konusunda teşvik edebiliyor. İstihdam piyasası düzenlemeleri ve sosyal güvenlik sistemleri gibi ekonomik reformun en önemli alanlarının ulusal hükümetlerin kontrolü altında olması Barosso'nun işini zorlaştıracak gibi görünüyor

Parlamentoda yaptığı konuşma sırasında Barosso, istihdam ve büyümeyi önümüzdeki beş yılın temel öncelikleri olarak sıraladı. Komisyon, bugüne kadar sosyal ve çevresel politikalara daha fazla ağırlık vermekteydi. Ancak Barosso, ekonomik reformların gerçekleştirilebilmesi için çevre politikaları ve sosyal politikalara ilişkin gündemin bir süre için arka plana itilmesi gerektiğini kaydediyor.

2010 yılına kadar Avrupa Birliğini dünyanın en rekabetçi ve dinamik ekonomisi haline getirmeyi amaçlayan Lizbon stratejisine de değinen Barosso, stratejinin ilk beş yılı için dikkate değer bir başarı elde edilemediğini ileri sürerek Lizbon stratejisinin önceliklerinin istihdam ve büyümeye kaydırılması gerektiğini belirtti. Geçen yıl 25'e çıkan üye sayısı ile dünyanın en büyük ekonomisi haline gelen AB'nin büyüme oranı 2004 yılında dünya ortalamasının altında, yüzde 2 olarak gerçekleşti. Barosso şimdi Avrupa'nın ikinci dünya savaşı sonrasında ABD ekonomisine yetişmesini sağlayan ekonomik dinamizmi yeniden tesis etmeye çalışıyor. Bu çerçevede büyüme, istihdam ve verimliliğin artırılarak Avrupa ekonomisinin ABD ekonomisi ile daha fazla rekabet edilebilecek konuma getirilmesini hedefliyor.

Barosso'nun ekonomik planının ana hatları şu şekilde sıralanabilir:

- Hizmetlerde tek pazarın tamamlanması;
- İş çevrelerine ilişkin AB düzenlemeleri ve ulusal düzenlemelerin basitleştirilmesi;
- Avrupa Teknoloji Enstitüsü kurulması ve yüksek teknolojiye yönelik araştırmaların desteklenmesi;
- İstihdam piyasalarının esnekleştirilmesi gibi ekonomik reform alanlarında ulusal eylem planlarının hazırlanması, her ülkeden reformların uygulanmasını takip edecek bir yetkili atanmasının sağlanması;
- Reform sürecine ilişkin yıllık Birliğe Sesleniş mesajı yayımlanması.

(Wall Street Journal, 31 Ocak, 3 Şubat-Int'l Herald Tribune, 3 Şubat)

Devlet Yardımlarında Değişiklik Önerisi AB'nin Büyük Ortaklarını Kızdıracak Gibi

Devlet yardımlarının genel olarak ekonomik sıkıntıdaki ülkelerin fakir bölgelerine ve daha çok küçük ve orta ölçekli işletmelere yönlendirilmesini amaçlayan reform çalışmaları Almanya, İngiltere, Fransa ve Avusturya'nın muhalefeti ile karşı karşıya.

Avrupa Birliği'nin yeni rekabet Komiseri Neelie Kroes'in önerdiği yeni devlet yardımları düzenlemesi, birlik genelinde devlet yardımlarının büyük, sıkıntılı şirketlerden, daha küçük ve yaratıcı işletmelere yönelmesini öngörüyor.

Kroes'in planı ayrıca zengin AB üyelerinin fakir bölgelerine yönelik teşviklerine de sınırlama getirmeyi amaçlıyor. Buna göre bu bölgelere yönelik teşvikler sadece ülkenin genel ekonomisinin sıkıntıda olması durumunda verilecek. Yani ülke genelinde olumlu bir ekonomik görünüm hakim olması halinde bu teşvikler verilemeyecek.

Neelie Kroes, Financial Times gazetesine verdiği demeçte devlet yardımları politikasının yeni felsefesinin bir an önce tanıtılmasını amaçladığını kaydetti. Kroes'e göre yeni devlet yardımları politikası risk sermayesine, araştırma ve geliştirmeye yoğunlaşacak ve daha çok büyüme potansiyeline sahip küçük ve orta ölçekli işletmeleri hedef alacak. Kroes, ayrıca iflas etmek üzere olan büyük şirketlere yönelik kurtarma operasyonlarını da eleştirerek herhangi bir araştırma, geliştirme projesi olmaksızın bu şirketlere verilen yardımların sadece geçici bir rahatlama sağladığını savunuyor.

Ancak yeni Rekabet Komiserinin bu konudaki görüşlerinin Almanya, İngiltere ve Fransa gibi üye ülkelerde olumlu karşılanması mümkün görünmüyor. Halihazırdaki uygulama ile bu ülkeler genel ekonomik refah durumu gözönüne alınmaksızın sıkıntılı bölgelerindeki

şirketlere teşvik verebiliyorlar. Ayrıca eskiden komünist rejim altında bulunan Doğu Almanya'nın fakir bölgeleri teşvik yasağından muaf durumda. Kroes'in yapmayı planladığı devlet yardımları reformları özellikle bu bölgeleri olumsuz yönde etkileyecek.

Almanya, İngiltere, Fransa ve Avusturya'nın Bakanları, Komisyona hitaben yazdıkları ortak mektupta zengin üye ülkelerin fakir bölgelerinde faaliyet gösteren şirketlerine devlet yardımı sağlamaya devam etmesine izin verilmesini talep ederek Kroes'in planının zengin ülkelerin devlet yardımlarına sıkı kısıtlamalar getirirken fakir ülkelere şirketlerini desteklemek için daha fazla avantaj sağlayacağından duydukları endişeyi dile getirdiler.

(Financial Times, 26 Ocak-1 Şubat)

İspanya AB Anayasasını Oyluyor

Referandumdan olumlu sonuç çıkması kesin gibi.

AB Anayasasının en ateşli destekçilerinden biri olan İspanya, bu ayın sonlarında anayasayı halk oyuna sunmaya hazırlanıyor. Yapılan istatistiklere göre İspanya halkının yüzde 80'i AB'ne sıcak bakıyor. Bu doğrultuda 20 Şubatta yapılacak olan referandumdan anayasa lehine bir sonuç çıkmasına garanti gözüyle bakılıyor.

Geçtiğimiz yılın Kasım ve Aralık aylarında Litvanya ve Macaristan Parlamentoları AB anayasasına onay vermişti. Slovenya da 1 Şubatta anayasayı parlamentodan geçirdi. İspanya, 25 üye arasında ilk referandumunu yapacak. Diğer ülkelerin anayasaya ilişkin takvimi ise şöyle:

<u>Ülke:</u>	<u>Yöntem:</u>	<u>Tarih:</u>
Kıbrıs Rum Kesimi	Parlamento	Mart 2005
Portekiz	Referandum	Nisan 2005
Belçika	Referandum	Mayıs 2005
İtalya	Parlamento	2005 ilk ayları
Latvia	Parlamento	2005 ilk ayları
Hollanda	Referandum	2005 ilk ayları
Almanya	Parlamento	2005 Baharı
Fransa	Referandum	Haziran 2005
Lüksemburg	Referandum	10 Temmuz 2005
İsveç	Parlamento	Aralık 2005
İrlanda	Referandum	2005 sonları
Finlandiya	Parlamento	2005 sonları
Danimarka	Referandum	2005 içinde
Polonya	Referandum	2005 içinde
İngiltere	Referandum	2006 ilk ayları
Çek Cumhuriyeti	Referandum	Haziran 2006

Kaynak:Avrupa Komisyonu

(Int'l Herald Tribune, 1 Şubat)

Citigroup'un Başı Avrupa'da da Dertte

Japonya'da bankacılık faaliyet izni kaldırılan grup hakkında bu kez de Almanya'da Frankfurt Eurex vadeli işlemler piyasasında manipülasyon yaptığı iddiasıyla yasal takibata başlandı. Grup 2 Ağustos 2004 tarihinde 12 milyar euroluk bonoyu 2

dakikadan daha kısa bir sürede sattıktan yaklaşık 30 dakika sonra 4 milyar dolarlık bonoyu düşük fiyattan satın alarak yaklaşık 17 milyon euro kar elde etmişti.

Almanya'nın mali piyasa düzenleyicisi BaFin, Citigroup'un Ağustos ayında Almanya'da yaptığı devlet tahvili alımlarında yolsuzluk yaptığının anlaşıldığını ileri sürerek konu hakkında yasal inceleme yapılmasını talep ettiğini bildirdi.

BaFin Başkanı Jochen Sanio, Almanya'nın yasaları gereği piyasa manipülasyonu durumunda BaFin'in müeyyide uygulama yetkisi olmadığını, bunun tamamen adli makamların yetki ve sorumluluk alanına girdiğini ileri sürdü.

Citigroup, daha önce de Japonya'da euro alanı tahvil piyasasında yolsuzluk suçlamalarına maruz kalmış ve Japonya'da grubun bankacılık faaliyetlerine son verilmişti. Almanya'nın yanısıra İngiltere, Fransa ve İtalya da Citigroup alımlarının kendi piyasa kurallarını ihlal edip etmediğini araştırıyor.

Citigroup soruşturması, Almanya için ayrı bir önem taşıyor. Bu soruşturmanın 2002 yılında yatırımcıları korumak amacıyla Avrupa Birliği ile uyumlu olarak çıkarılan yasanın uygulamasına yönelik bir test teşkil edeceği düşünülüyor. Konuya ilişkin Avrupa Birliği direktifi, diğer unsurların yanısıra arz veya taleple ilgili yanıtıcı bilgi sunulmasını da piyasa manipülasyonu olarak kabul ediyor

Citigroup Yolsuzluğu Konusunda Yeni Bir Belge Ortaya Çıktı

Geçtiğimiz yıl Ağustos ayında aynı gün içinde yaptığı alım satımlarla Avrupa vadeli işlemler piyasasında istikrarsızlığa neden olan ve bu nedenle hakkında yasal işlemler başlatılan Citigroup'a ait Temmuz ayında yapılan şirket içi yazışmanın açığa çıkması ile ABD'li finans şirketi bir kez daha şimşekleri üzerine çekti. 2 Ağustos 2004 tarihinde Citigroup, 12 milyar euroluk bonoyu 2 dakikadan daha kısa bir sürede sattıktan yaklaşık 30 dakika sonra 4 milyar dolarlık bonoyu düşük fiyattan satın alarak yaklaşık 17 milyon euro kar elde etmişti.

Merkezi Frankfurt'ta bulunan ve euro alanı hükümet bonolarının en önemli değişim alanı olan Eurex vadeli işlemler piyasasında istikrarsızlığa neden olacak planın ayrıntılarının yer aldığı belgenin açığa çıkmasının, Citigroup aleyhine yasal işlem başlatan Alman hukukçuların elini güçlendireceği düşünülüyor.

1999 yılında Avrupa tek parasının oluşturulması ile birlikte Avrupa devlet tahvilleri piyasası büyük ölçüde likit hale geldi. 12 ülkeyi kapsayan euro alanı devlet tahvilleri piyasasının 4.9 trilyon dolar (3.7 trilyon euro) değerinde olduğu kaydediliyor. Eurex'in büyük bir işlemcisi konumundaki Citigroup'a şimdi Eurex tarafından da müeyyide uygulanması bekleniyor.

Şirket içi yazışmalardan elde edilen ipuçları, yapılacak alım satım işlemleri ile küçük işlemcilerin piyasa dışına itilerek grup lehine bir ortam yaratılması stratejisinin uygulandığını ortaya koyuyor. Şirket yetkililerinin hiçbir şekilde şirketin veya yöneticilerinin görüşlerini yansıtmadığını iddia ettiği yazışmada Alman hükümetinin vadeli tahvilleri ile EuroMTS'de işlem gören nakit bonolar arasındaki likidite farkından avantaj sağlamaya yönelik planlar yer alıyor.

Konu ile ilgili araştırma yapan Alman hisse senetleri piyasası düzenleyici kuruluşu **Bafin'in hazırladığı raporda grubun stratejisinin yatırım yapmak değil Eurex'in itibarını zedelemek amacını taşıdığı kaydediliyor.** Rapora göre grubun Temmuz ayında yaptığı alım satımlar tamamen önceden belirlenmiş ve BaFin'in "Dr.Evil" adını verdiği bir plan çerçevesinde gerçekleştirildi. Buna göre nakit piyasasında satılan tahvillerin fiyatını yükseltmek için vadeli işlemler piyasasındaki tahviller kullanıldı. Ardından da düşük fiyattan alınan tahviller kısa bir süre içinde yüksek fiyattan satılarak Avrupa piyasalarında gerginliğe yol açıldı.

Tüm bu suçlamalar karşısında Citigroup yetkilileri, 2 Şubat tarihinde yaptıkları açıklamada yapılan alım satım işleminin müşterileri ve diğer hissedarlar üzerindeki potansiyel etkisinin gözardı edildiğini belirterek pişmanlıklarını dile getirdiler ve işlemlerin şirketin genel stratejisi çerçevesinde yapılmayıp sadece birkaç işlemcilerinin olaya dahil olduğunun altını çizdiler.

(Financial Times, 25 Ocak , 2-3 Şubat)

Çin Ekonomisi Frenlenemiyor

Çin ekonomisi 2004 yılının son çeyreğinde yüzde 9.5 büyürken enflasyon yıllık bazda yüzde 2.4 olarak gerçekleşti.

Çin'de hükümetin ekonomiyi dizginleme çabalarına rağmen güçlü ihracat ve tüketici talebi nedeniyle Çin ekonomisi 2004 yılının son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 9.5 büyüme kaydetti.

Beklenmedik büyüme performansı bir yandan ekonominin yüksek büyüme rakamlarından daha sürdürülebilir bir büyüme oranına "yumuşak geçiş" yapmasının yakın zamanda kolay olmayacağı anlamına gelirken diğer yandan da büyüme performansının büyük ölçüde küresel talepten kaynaklanması bu konudaki endişeleri bir miktar hafifletiyor.

Hükümet yetkilileri, çelik ve otomotiv gibi sektörlerde yatırımın kısılması gibi önlemlerin büyüme ve enflasyonu kontrol altına almaya yardımcı olduğunu ileri sürüyorlar. Ayrıca Çin Ekim ayında faiz oranlarını 27 baz puan yükseltmişti.

Ulusal İstatistik Kurumu Başkanı Li Deshiu, hükümetin istikrarlı bir kalkınma sağlamak ve iniş çıkışlardan kaçınmak amacıyla bazı sektörlerde kısıtlama getirip diğer bazı sektörleri destekleme yoluna gittiğini kaydetti.

Ekonomistler, dördüncü dönem büyüme rakamının ihracatta yaşanan artıştan kaynaklandığını ileri sürüyorlar.

Her ne kadar Çin Merkez Bankası yetkilileri enflasyonist baskı endişeleri taşısa da Aralık ayında tüketici fiyatları endeksi artışı 2004 yılının geneli için hesaplanan yüzde 3.9'un altında gerçekleşerek yüzde 2.4 oldu. Tüketici fiyatları endeksindeki rahatlamanın, faiz oranlarının yükseltilmesi baskılarını da hafifletmesi bekleniyor.

Ancak kimi gözlemciler göre her ne kadar Çin ekonomisinin, aşırı hızlı büyümeye rağmen enflasyondan uzak kalabiliyor olması büyük bir başarı olarak algılansa da bu, ekonominin hassas olduğu sonucunu değiştirmiyor. Ayrıca tüketici fiyatları endeksi, konut maliyetlerini dışarıda bırakan ham bir gösterge. Yüzde 7.1 olarak hesaplanan üretici fiyat

endeksinin gözardı edilmemesi gerektiği iddia edilirken GSYİH rakamının da ne kadar sağlıklı olduğu tartışılıyor.

Her Őeye rağmen Çinli yetkililerin hızlı büyümesi nedeniyle Őoklara karşı hassas olduğu düşünölen ekonomiyi idare edebilmeleri taktirle karşılanıyor.
(*Financial Times*, 26 Ocak)

Rusya Vergi Denetimlerini Yavaşlatmaya Hazırlanıyor

Rusya’da hükümet Yukos davasının ardından zayıflayan iş dünyasının güvenini yeniden temin etmek üzere kolları sıvadı. Ancak bunun için somut adımlar bekleniyor.

Başbakan Yardımcısı Alexander Zhukov, hükümetin devletin ekonomideki rolünü azaltma kararlılığını sürdürdüğünü kaydederek önümüzdeki yıllarda birçok Őirketteki devlet hissesinin satılacağını bildirdi.

Ancak Başbakan yardımcısının açıklamaları yatırımcı güveninin yeniden tesisi için tek başına yeterli değil. İş çevreleri hükümetin somut adımlar atmasını bekliyor. Bu nedenle Başbakan Yardımcısı hükümetin Şubat ayının sonları veya Mart ayının başlarında geçmiŐe yönelik vergi denetimlerinde denetçilerin yetkilerini azaltmaya yönelik önlemler alacağını ileri sürdü. Zhukov ayrıca vergi kanunlarındaki belirsizliklerin giderilmesinin de hükümetin gündeminde olduğunu kaydetti. Planlanan değişikliklerle vergi denetimlerinin süresine kısıtlama getirilecek ve aynı dönem içerisinde birden fazla denetim yapılmasının önüne geçilecek.

Her ne kadar Başbakan Yardımcısı Alexander Zhukov Rusya ekonomisinin güçlü olduğunu iddia etse de diğer hükümet yetkilileri geçtiğimiz aylarda iş ortamında yaşanan gerilimlerin Putin’in 2003 yılında ortaya koyduğu 10 yıl içinde ekonominin iki kat büyütölmeye hedefine büyük bir tehdit oluşturduğu uyarısında bulunuyorlar.

Rusya ekonomisinin en önemli unsuru durumundaki petrol sektörü, yatırımların azalması nedeniyle gerileme yaşarken ülkenin en büyük petrol Şirketi Lukoil’in Başkanı Vagit Alekperov, petrol sektörüne yönelik vergi artışlarının bu alanlardaki yatırımları azalttığını kaydetti. Alekperov, petrol Őirketlerinin hükümetten vergi yükünün hafifletilmesini talep ettiğini belirterek konu üzerinde bu yıl anlaşmaya varılabileceğini ileri sürdü.

Hükümet kanadından ise Zhukov, planlanan değişikliklerle vergi denetimlerine ilişkin değişikliklerin yanısıra vergi kaçakçılığını önleyecek tedbirler alınacağını öne sürdü. Zhukov ayrıca yabancı yatırımcılarla ilgili olarak da hükümetin bir projenin hayata geçirilmesi süresince uygulanan vergi oranlarının deđiŐtirilmemesinin hedeflendiği belirtti.

Konu hakkında yorum yapan iş çevreleri ve analistler özel sektörün hükümete olan güveninin yeniden kazanılmasının zaman alacağı inancındalar.
(*Wall Street Journal*, 31 Ocak)

ABD ve Avrupa Birliği’nde Enerji Kaygısı

Gerek ABD gerekse AB enerji arzındaki dalgalanmalara karşı enerjinin verimli kullanımı ve alternatif yakıtların teşviki yoluyla kendilerini güvenceye alma çabasıındalar.

Artan petrol fiyatları, terörizm tehdidi ve hızla büyüyen Çin'den gelen talebin yarattığı kaygılar, ABD ve AB'yi enerji arzlarını güvence altına almaya ve tüketimi kısımaya yönelik planlar yapmaya yöneltti.

AB'nin yeni atanan Enerji Komiseri Andris Piebalgs, görev süresi boyunca enerji arzının güvenliğini gündeminde tutacağı açıklamasını yaparken enerjinin verimli kullanımının gerekliliğini vurguladı.

Piebalgs, ayrıca Birlik genelinde elektrik ve gaz piyasalarında nükleer güvenliğin güçlendirilerek çevre dostu enerji politikaları üretilmesini ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelinmesini talep etti.

Avrupa Birliği cephesinde bu gelişmeler yaşanırken ABD'de de petrol ithalatına bağımlılığı azaltmayı amaçlayan çevreciler "Amerika'ya Özgürlük" planını açıkladılar.

İlk kez geçtiğimiz yıl Eylül ayında ana hatları belirlenen plan, iç talebin yaklaşık üçte ikisini kapsayan ulaşım sektöründe petrol tüketiminin kısılması konusu üzerinde duruyor. Bu çerçevede önümüzdeki dört yıl içinde otomobil üretici ve tüketicilerine 12 milyar dolar (9.2 milyar euro) teşvik ödenerek alternatif yakıt tüketen araçlar piyasası oluşturulması amaçlanıyor.

ABD Güvenlik Politikaları Merkezi Başkanı Frank Gaffney, jeopolitik, ekonomik ve çevresel endişelerin acil önlem alınmasını gerektirdiğini kaydetti. Amerika genelinde havanın soğuk seyretmesi, tüketimi artırarak petrol fiyatlarını da yukarı çekiyor.

Bu arada geçtiğimiz hafta bazı OPEC Bakanlarının üretimin kısılması yönündeki taleplerine karşılık Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, İran, Venezuela ve Endonezya Petrol Bakanları OPEC'in günlük 27 milyon varil olan kotasını devam ettirmesi gerektiğini kaydettiler.

(Financial Times, 28 Ocak)

NOT: OPEC, 30 Ocak 2005 tarihinde Viyana'da yaptığı 134.Olağanüstü toplantısında üretim düzeyini değiştirmede sürdürme kararı aldı.(opec.org)

Yeni Bir Enerji Şoku

Petrol stoklarının dengesiz dağılımı petrol kaynaklarının terörizme karşı korunmasından daha büyük bir tehdit oluşturuyor.

Petrolün varil fiyatı 1998'de 10 dolar iken geçen yıl 55 dolara yükseldi. Birkaç yıl önce ABD'yi petrol fiyatlarını düşük tutmak için Suudi Arabistan'da askeri varlığını sürdürmekle suçlayan Usame bin Laden, yaptığı hesaplamalarla petrolün varil fiyatının 144 dolar olması gerektiğini savunmuştu. Laden, ABD'yi "tarihin en büyük hırsızlığını" yapmakla suçlayarak 36 milyar dolarlık rezerv kaybının sorumlusu olarak göstermişti. Konuya dikkat çekmek için El Kaide, Aralık 2004'te Suudi Arabistan'daki petrol üretim tesislerine saldırı düzenleyeceği uyarısında bulunmuştu.

11 Eylül öncesinde enerji uzmanları, Suudi Arabistan'daki petrol tesislerine saldırılması durumunda Amerika'nın petrolü güvenceye almak için bölgeye asker gönderebileceği inancındaydı. Birinci körfez savaşının en önemli sonucu zihinlerde bu fikrin oluşmasıydı.

Ancak bugün enerji ile ilgili tek sorun terörizm değil. Bugün asıl sorun olarak petrol yoğunluğunun dağılımı görülüyor. Suudi Arabistan ve komşuları dünya petrol rezervlerinin üçte ikisine sahipken dünya ülkeleri OPEC dışından çıkarılan Kuzey Denizi gibi pahalı ürünleri kullanmak durumunda. Petrolün belirgin bir alternatifi olmadığından bu sorunun kısa vadede çözümlenmesi mümkün görünmüyor. Petrol stoklarının bu dengesiz dağılımı, özellikle gelişmekte olan ülkeleri petrol şoklarına karşı hassas kılıyor.

Dünya petrolünün dörtte birini tüketirken kanıtlanmış rezervlerin sadece yüzde 3'üne sahip olan Amerika'da petrole olan bağımlılığın azaltılmasına ve "enerji bağımsızlığına" ilişkin düşünceler havada kalmaya mahkum görünüyor. Çünkü ABD'nin kendi petrol alanları, terörist saldırılara karşı güvenli değil. Petrol şoklarına karşı sadece ulaşımda kullanılan petrolün kısılması da bir çözüm değil. Çünkü ABD'de petrol kullanımı ulaşımdan başka alanlarda da yaygın.

ABD için enerji güvenliğinin en emin yolu çok düşük olan petrol vergilerini yükseltmek olabilir. Uygulanacak "karbon vergisi", piyasalara fosil yakıtları kullanmanın bir maliyeti olduğu mesajını verecektir. Ayrıca böyle bir politika, hidrojen enerjisi gibi kaynakların kullanımına yönelik yatırımı da destekleyecektir. Hidrojen yakıt kullanımının yaygınlaşması OPEC'in sonu anlamına bile gelebilir.

(Vijah Vaitheeswaran, Financial Times, 28 Ocak)